

Horthy Miklóst köszöntik
a Magyarország–Németország
válogatott mérkőzésen (3:2)
a Hungária körüti MTK-pályán,
1936. március 15.

CSILLAG PÉTER

HORTHY MIKLÓS MECCSEI

MAGYARORSZÁG KORMÁNYZÓJA
ÉS A LABDARÚGÁS

Horthy Miklós állította magáról, hogy ő volt az első magyar ember, aki komolyan futballozott. Kormányzóként ugyanakkor hűvös távolságtartással viseltetett a sportág iránt, igaz, az 1924-es magyar–olasz mérkőzésre tervezett merénylet napján talán jobban is tette, hogy nem jelent meg az MTK-stadionban. A nemzeti válogatott fellépéseiben alkalmat látott a nemzetközi kapcsolatok ápolására, a korabeli sajtóbeszámolók alapján azonban néha kibújt belőle a szurkoló: *„Maga a kormányzó, amikor a magyar csapat berúgta az első gólját, felugrott és lelkesen lengette ellentengernagyi sapkáját.”*

Meghökkenítő történetet adott elő Horthy Miklós kormányzó 1934 májusában az Üllői úti stadion dísztribünjén, miközben Huszár Aladár, Budapest főpolgármestere, Usetty Béla, a Magyar Labdarúgó Szövetség elnöke, valamint három magyar miniszter és több brit előkelőség társaságában figyelte a Magyarország–Anglia (2:1) válogatott mérkőzést. „Azt hiszem, én voltam az első magyar ember, aki komolyan futballozott. Én ugyanis már 1895-ben meccsen játszottam. Akkoriban Pólában voltam a haditengerészetnél, s egy ízben összemértük az erőnket az angol haditengerészekkel” – idézte szavait a másnapi *Nemzeti Sport*. Tekintettel arra, hogy magyar földön az első nagypályás mérkőzést csupán 1897. május 9-én vívta egymással a BTC piros-fehér és kék-fehér csíkos csapata, az államférfi 27 éves korából őrzött emléke sporttörténeti jelentőséggel bír.

Az Osztrák–Magyar Monarchia haditengerészetének ellentengernagya az első világháború idején az SMS Novara gyorscirkáló parancsnokaként szemtanúja volt beosztottjai meccsének a – harmadik otrantói csatában, 1917. május 15-én az SMS Novara felmentőjeként kulcsszerepet játszó – SMS Sankt Georg páncélos cirkáló legénysége ellen. Az esetet maga a kormányzó elevenítette fel, amikor 1921. november 11-én a királyi palotában meghallgatáson fogadta a svéd labdarúgó-válogatott tagjait, és a csapat néhány nappal korábbi, Magyarországtól elszenvedett, 4:2-es veresége kapcsán egy svéd újságíró a hazai közönség viselkedéséről kérdezett. „Hutgren nagy elismeréssel emlékezett meg a magyar publikum példásan sportszerű viselkedéséről, amiről örömmel vett tudomást a kormányzó, és elmondta a Szt. György és Novara cirkálók legénységének futballmérkőzését, ahol a kormányzó hajójának legénysége magyar fiúkból állott, míg az ellenfél főként csehekből. Milyen jólesett hallania, mikor a közönség viharos ovációkkal ismerte el a magyar csapat képességeit és fair játékát.”

MERÉNYLET AZ MTK-PÁLYÁN

Futballmérkőzéshez kötődik egy Horthy Miklós elleni, kevéssé ismert 1924-es gyilkossági kísérlet is. Budapesten az a hír járta, hogy a kormányzó személyesen tekinti meg az MTK-pályán április 6-án a Magyarország–Olaszor-

szág válogatott mérkőzést. Erre az értesülésre alapozta tervét Sztáron Sándor, a támadás kiötlője. Távolaradásával az államfő talán a haláltól menekült meg.

„Nálam volt állandóan az öt tőltényre töltött, s felhúzott ravaszú Frommer pisztolyom, melyet kabátomban, könnyen hozzáférhető helyen tartottam. Néztem az újságokat azt kutatva bennük, nem-e találok fel bennük oly közleményt, amely elárulná, merre halad majd a kormányzó úr – idézi a mérnyölő bírósági vallomását Varga Krisztián az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárának internetes folyóiratában, a *betekinto.hu*-n. – Április 6-án úgy értesültem, hogy Horthy Ő-főméltósága feltétlenül megjelenik a kérdéses mérkőzésen. Dacára annak, hogy rossz anyagi viszonyok között álltam, mégis váltottam 10 000 koronáért egy tribünjegyet az MTK-pályára, oda pisztolyommal felszerelve elmentem és állást foglaltam a klubház közelében, a kőlépcsőkönél, ahol nézetem szerint a kormányzó úrnak kellett volna helyet foglalnia. Vártam őt, s ha kijött volna, s a közelébe fértem volna, feltétlenül agyonlőttem volna. Sajnálatomra azonban nem jött meg. Csalódottan távoztam el innen. Hazamentem, meguzonnáztam, lefeküdtem aludni. Jól és mélyen aludtam.”

Nem szervezett csoport állt a terv mögött, a 23 éves budapesti vasesztergályos inkább afféle magányos örültnek tűnik, aki elárulta ötletét néhány bizalmasának (ezért is bukott le), a megvalósításba viszont nem vont be mást. Fűtötte a szarajevói szerb diák, Gavrilo Princip példája, aki a Ferenc Ferdinánd trónörökös elleni merényletével kirobbantotta az első világháborút, ideológiai alapot pedig az 1919-es kommunizmus idejéből benne ragadt kommunista jelszavak és az anarchizmus szellemének zavaros ötvözete kínált cselekedetéhez. Tízévi fegyházbüntetést kapott, a váci börtönben halt meg 1929-ben. A városban a kommunista hatalomátvételt követően utcát neveztek el róla, és egy időben az ő nevét viselte a mai Madách Imre Gimnázium Vácon.

A korabeli forrásokból kitűnik, hogy ifjúkori futballélménye dacára Horthy Miklós a labdarúgásra elsősorban mint reprezentációs fórumra és diplomáciai eszközre tekintett, mérkőzéslátogatásait többnyire a hűvös távolságtartás jellemezte. A *Sport hírlap* rögzítette Horthy Miklós első dokumentált kormányzói mérkőzésélményét 1921 no-

vemberében, amikor Magyarország vidéki válogatottja 4000 néző előtt 6:2-es vereséget szenvedett Svédország nagyválogatottjától:

„Hétköznapra esvén a mérkőzés napja, csak mérsékeltebb számban egybegyűlt közönség előtt került sor a vidéki válogatottak vizsgájára. Esős, hűvös idő is tartózkodásra készítette a közönséget, a gyöngébb látogatásért kárpótolt ellenben Horthy Miklós kormányzónak a megjelenése. Az ország kormányzója fiával jelent meg a meccsen, és miután Usetty Ferenc dr., az FTC elnöke az MLSZ vezetőségének az élén néhány szóban üdvözölte, a klubház nyitott terraszán helyezkedett el és élvezettel szemlélte a pálya mozgalmas képét. A félidőben a klubház külön termében megteázott a kormányzó, majd ismét elfoglalta a helyét és csak közvetlenül a befejezés előtt távozott.”

A kormányzó másfél évvel később, 1923 pünkösdjén az FTC–MTK vegyes csapat West Ham United elleni, Üllői úti mérkőzésén tette tiszteletét családjával. A szünetben az angol csapat vezetőit fogadta páholyában, és a kellemes tavaszi időben már nem is távozott idő előtt. Érkezését azonban az utolsó pillanatra hagyta, így – a magyar válogatott mérkőzések történetének ritka epizódjaként – kétszer játszották el a Himnuszt.

„Aztán megjelennek az FTC–MTK kombinált csapatának játékosai zöld dresszben – rögzítette a *Nemzeti Sport* 1923. május 22-i száma az ünnepi pillanatokat. – *Fereteges taps [...]* Felzúg a magyar Himnusz egeket ostromló dala. A kalapok újra lekerülnek a fejekről s a játékosok – úgy az angolok, mint a magyarok – földbe gyökerezett lábakkal hallgatják. Katonák, rendőrök tisztelegve állnak. Aztán ennek is vége. A játék még mindig nem kezdődik. Mi a baj? Mire várnak? Egyszerre megjelenik Horthy kormányzó és felesége a klubház szőnyeggel díszített terraszán. Vele van József kir. herceg a családjával és Hohler angol követ az angol kolónia tagjaival. Megint felharsan a Himnusz s mintha itt-ott egy-egy könnycsepp is csillogna szégyenkezve a szempillákon.”

A patetikus hangulat a másnapi vizsatekintést is áthatotta: „Rég hallottuk a magyar himnuszt sportpályáinkon. Az angol himnuszt még régebben. Pünkösöd hétfőjén hallottuk mindkettőt. Ültünk felállva, kalaplevéve hallgattuk. A játékosok mereven álltak a mezőnyben, a katonák feszes vigyázállásban, tisztelegve s a magyar kormányzó

fent a klubház erkélyén, sapkájához emelt kézzel a távolba merengve. És a közönség elnémult e percekben, pisszés sem hallott a nagytribünön. Szinte paradoxonszerűen hangzik, bár valóság, hogy füleinkkel láttuk, szemünkkel hallottuk, mint lép be Magyarország a művelt világ kultúrközösségébe, amelyből oly méltatlanul ráncigálta ki a... vak Sors galád szeszélye. Feledhetetlen percei lesznek az Üllői-uti pálya pünkösd hétfőjének az Ur 1923. évében.”

AZ ÚJJÁSZÜLETÉS ZÁLOGA

Hol kimondva, hol utalások szintjén, a húszas években rendre visszaköszön a Horthy jelenlétében vívott mérkőzések tudósításában a trianoni sérelem és még inkább a kitörési szándék a sportban is tapasztalt nemzetközi elszigeteltségből. Amikor 1923 októberében ismét a kormányzó előtt lépett pályára az Üllői úton a svéd válogatott (2:1-re a magyarok nyertek), az újságíró a diplomáciai gesztusokra összpontosítva kiemelte a vendégdelegáció egyik tagja, a korábbi tüzérparancsnok jelvényét. „Most tekintetünk Rubensson nyakendőtűjére téved s a szemünk könnybe lábad: a szétdarabolt és keresztre feszített Magyarország képét látjuk kis jelvény alakjában a nemes tiszt nyakendőtűjében.”

Horthy Miklós részvétele olyannyira meghatározta a mérkőzés forgatókönyvét, hogy a második féldíő 10. percében a játékvezető megállította a játékot, a stadionból távozó méltóság tiszteletére ugyanis illett vigyázzba állnia a huszonkét játékosnak, a lelátón helyet foglaló 35 ezer nézőnek pedig újra élénekelnie a *Himnusz*t.

A kormányzó legközelebb 1926. augusztus 20-án a Lengyelország elleni mérkőzésen tekintette meg a magyar válogatottat. A Hungária úton (a mai MTK-pályán) háromszoros hip-hip-hurrával köszöntötte a két csapat a jeles nézőt. A látogatás jelentőségét itt vélhetően nem a magyar–lengyel kapcsolatok dimenziójában kell keresnünk, sokkal inkább a labdarúgás jelképes szerepének felismerését, a sportágban rejlő nemzeti identitásformáló erő megragadását olvashatjuk ki az államfő érdeklődéséből.

Nem nehéz az óvatos szemléletváltást kitapintanunk a *Nemzeti Sport* korabeli beszámolójában: „Magyarország kormányzója látogatásával tisztelte meg a mérkőzést, de végig jelen volt a

mérkőzésen Vass József három és Pesthy Pál két miniszteri tárca képviselőjében, azonkívül Ripka Ferenc, Budapest főpolgármestere is. Ilyen magas személyiségek érdeklődése mutatja, hogy a magyar labdarúgást új utain élénk figyelemmel kísérik legfelsőbb helyeken is és ez a körülmény záloga annak, hogy a támogatás sem fog elmaradni, ahol arra szükség lesz. Dréhr Imrében végre megtalálta az MLSZ azt az elnököt, akire szüksége volt, és így a mérkőzésről az volt a benyomásunk – ha elfordítottuk tekintetünket a zöld gyepről –, hogy az a magyar futball újjászületésének volt kiinduló pontja.”

Nem véletlen a bizakodás: az (ál)amatőrizmus addigi zavaros viszonyait megszüntetendő éppen ebben az év-

HORTHY LEVELE A TESTNEVELÉSI ALAP LÉTREHOZÁSÁRÓL

KEDVES GRÓF KLEBELSBERG!

Hazánk súlyos helyzetéből folyó anyagi bajaink és az elharapódzott tömegbetegségek a nemzet testi egészségét is megtámadták. A magyar jövőnek tartozunk azzal, hogy minden erőnk megfeszítésével kiemelkedjünk ebből az állapotból, és testileg is epebb és erősebb nemzeteket neveljünk.

Ehhez elsősorban a testnevelés ügyének felkarolása vezet, amely eként most legfontosabb nemzeti ügyeink egyikévé vált. Ennek tudatában ma, midőn a testnevelésről szóló 1921. évi LIII. törvénycikk végrehajtási rendeletének megjelenésével e nagy fontosságú törvény életbe lép és Ön felhatalmazással megbeterjeszti a testnevelési alap visszaállításáról szóló törvényjavaslatot s ezzel az állam a mostoha pénzügyi helyzetében tőle telő áldozatot meghozza, szükségesnek látom, hogy az egész magyar társadalom is tette és áldozatra kész érdeklődést tanúsítson a testnevelés iránt, mely csak az esetben vehet igazi lendületet, ha a hivatalos tényezők támogatását megértő társadalmi tevékenység egészíti ki.

Felhívom önt ennél fogva, hogy az ez iránt szükséges lépéseket haladéktalanul megtegye.

Kelt Budapesten, 1924. évi január hó 31. napján. Horthy, s. k.
(Hivatalos Közlöny, 1924. február 1.)

ben, 1926-ban vezették be Magyarországon a professzionalizmust, s az új rendtől sokan tisztulást vártak.

AZ ÖRÖKSÉG: A FUTBALL NÉPSZERŰSÉGE

A korszak sportpolitikájának alapvetően az 1921. évi LIII. törvény (az úgynevezett testnevelési törvény) szabott irányt, amely a trianoni békediktátummal drasztikusan korlátozott magyar katonai védekezőerőt ígerezett ellensúlyozni a sport és a testnevelés eszközével. A szándékot Klebelsberg Kuno vallás- és közoktatási miniszter tette világossá a *Nemzeti Sport* olvasóinak egy 1928-as interjújában: „Trianonban azt is megparancsolták nekünk, hogy helyezzük hatályon kívül több mint fél-százados általános védkötelezettségünket, amivel nemcsak katonai téren gyengítettek bennünket, hanem a nevelés terén is. Gondoskodnunk kell arról, hogy azt a testedző munkát, amelyet korábban az egész férfi népességgel a hadsereg végzett, most a magyar sport végezze el. Abban a különleges helyzetbe tehát, amelybe Trianon következtében kerültünk, a sportnak még fokozottabb a jelentősége.”

Az 1924-es Testnevelési Alappal pénzügyileg is megtámogatott törvény egyebek mellett kötelezővé tette minden településnek a leventeegyesület létrehozását az iskolát elhagyó 15–21 éves férfiak részére, és kimondta, hogy a legalább 1000 főt foglalkoztató vállalatoknak, üzemeknek gondoskodniuk kell alkalmazottaik testedzéséről – elősegítve a vállalati kötődésű futballcsapatok társadalmi bázisának szélesedését. A sportkultúra erősítésének szimbolikus lépése volt, hogy a Magyar Nemzeti Múzeumban bemutatott, a futballt is érintő nagyszabású sporttörténeti kiállítást 1926-ban személyesen Horthy Miklós nyitotta meg.

Furcsa módon a Horthy-rendszer labdarúgó-politikájának legfőbb dicsőretét éppen a kommunista rendszert 1950-től 1980-ig államtitkárként, 1953-tól 1989-ig – öt év megszakítással – az Elnöki Tanács tagjaként szolgáló politikai mondta ki. Barcs Sándor, a Magyar Olimpiai Bizottság elnöke (1947–1948), a Magyar Labdarúgó Szövetség elnöke (1949–1963, majd 1990-től tiszteletbeli elnöki) pozícióját betöltő, egy időben az Európai Labdarúgó-szövetség megbízott elnökeként, illetve a Nemzetközi Labdarúgó-szövetség alel-

nőkeként is szerepet vállaló sportdiplomata írta le visszaemlékezéseiben:

„A Horthy-rendszerből a legnagyobb kincset örököltük, amit csak sportág magáénak mondhat: a futball példátlan népszerűségét, már-már népmozgalmi jellegét. Ez a varázs szemünk látára öltött testet: a srácok mindenütt fociztak, ahol csak lehetséges volt számukra, a város utcáin, terein és a falvakban is. Munkahelyen fő téma volt a foci. Innen datálódik az a mondás, hogy nálunk mindenki ért a labdarúgáshoz. Ez bizonyos mértékig igaz is volt. Ezt a csodálatos vonzást a sportág az elmúlt 40 év alatt elvesztette.”

LECKE MUSSOLINI CSAPATÁTÓL

Ismert Horthy Miklós vonzalma a hagyományos úri sportok, így például a tenisz vagy a lovaspólo iránt. Privát érdeklődése nem terjedt ki az ekkoriban már népsportnak számító labdarúgásra, ráadásul 1930-ban személyesen lehetett tanúja a magyar futball csúnya felsülésének.

„Öt óra után pár perccel megérkezik Horthy Miklós kormányzó is felesége, leánya és fiai társaságában, majd Bethlen István miniszterelnök érkezik egyedül – tudósított a Nemzeti Sport az 1930. május 11-i Magyarország–Olaszország mérkőzés előtti percekről. – Mikor a kormányzó megjelenik a díspáholy korlátjánál, a C tribünön helyet foglaló olaszok – főleg az óra alatt ülő nápolyi diákok – eget verő evvivázásba kezdenek, amelyet azonban elnyom a negyvenezer ember dübörgő tapsa. A kormányzó Arlotta követ társaságában köszöni meg a spontán ünneplést, amely azután Mussolini életével fejeződik be. [...] Ha támadásba indult a magyar csapat, Horthy Miklós kormányzó éppúgy reámeredt a labda útjára, mint ahogy József főherceg fölemelkedett, hogy ne veszítsen egy mozzanatot sem.”

Hiába a felfokozott várakozás, a magyar rádiózás történetének első élő mérkőzésközvetítése, az olasz válogatott 5:0-val kiütötte magyar ellenfelét. A sajtó rögtön az olasz politikai rendszer dicsőségeként és a magyar sporttámogatás kudarcaként tálalta a történeteket. A légkört amúgy is meghatározta a vendégek hátországát már-már szolgálai tömjénező felfogás, amely Dréhr Imre MLSZ-elnök üdvözlőbeszédében is kidomborodott: „Nagy szere-

tettel köszöntünk mindnyájatokat, az olasz expedíció minden tagját, a magas olasz kormány reprezentánsait és rajtuk keresztül hódolattal köszöntjük Mussolinit, az olasz újjászületés gránit-szobrát.” Sporttörténeti különlegesség, hogy az olasz válogatottat majd 1934-ben és 1938-ban is világbajnoki győzelemre vezető Vittorio Pozzo olasz szövetségi kapitány másnap Budapesten átvette a kormányzó kitüntetéseként a Magyar Érdemkereszt III. fokozatát.

A keserű élmény túlmutatott a sport keretein, a Nemzeti Sport másnap Bethlen István miniszterelnöknek címzett vezércikkben helyezte a csapat politikai kontextusba. „Miniszterelnök úr! Vasárnap az Üllői-úton tanúja lehetett Nagyméltóságod a magyar sport valaha volt legnagyobb eseményének. A magyar–olasz mérkőzés a legnépszerűbb magyar sportág, a 33 éves magyar futball legnagyobb ünnepélyének készült. A magyar futball meg akarta mutatni a világnak és meg akarta mu-

A kormányzó a díspáholyban a Magyarország–Németország válogatott mérkőzésen (2:2). 1940. október 6., Üllői úti sporttelep, 36 000 néző

tatni a hivatalos Magyarországnak is: »Túléltem országbontó válságokat; kihevertem a háború, a politikai és erkölcsi forradalmak szörnyű vérvesztéseit; álltam a harcot a romboló gazdasági válság legnagyobb dühöngése idején is, bár nem támogattam senki, csak a közönség; adókat, közterheket raktak a vállamra, de bennem élt az elhivatottság eleven ereje s száz akadályon, száz bénító betegségen keresztül is hirdetni bírom a magyar faj sportra termettségét, amikor a hatalmas Itália csapatát Budapesten vendégül látom az egész sportvilág figyelmét felénk irányító nagyszerű vetélkedésre.« [...]

Az ünnep – megbukott, ezt bizonyára sajnálattal láthatta Nagyméltó-

ságod is. A magyar futball nagyot akart. Azt hitte, hogy anyagi gondoktól zülaltan, a kényszerű robottá vált játék pihenőtlen iramától elnyűtt idegekkel is ellent tud állani a friss lendületű, gazdag Itália rohamának. A magyar futball tévedett, ahogy a magyar sors intézői is tévedtek már olykor, amikor nem számoltak az idegek kondíciójával.

Miniszterelnök úr! Ez a 0:5 nemcsak a magyar futball, hanem a magyar állam szégyene is. Úgy érezzük, Nagyméltóságodon áll, hogy ez az archa vágó kudarc éppen úgy a magyar futball szebb jövőjének legyen kiinduló pontja, mint ahogy a hat év előtti magyar-olasz 7:1 a fasiszta futball vasárnap megcsodált nagyságához vezetett!”

Diplomáciai szempontból figyelemre méltó Horthy Miklós felbukkanása 1934-ben a Magyarország–Anglia (2:1) mérkőzésen. Értelmezhető a lépés a magyar–brit diplomáciai viszony óvatos melegedéseként, a külpolitikai útkeresés jeleként, amelynek táptalajt biztosíthatott a Bán. D. András tanulmányában érzékeltetett, brit részről is pozitív szellemi kapcsolat: „Létezett bizonyos rokonszenv Magyarország iránt, főként a magasabb angol társadalmi körökben és az üzleti világban. Emögött az angol és a magyar társadalomfejlődés rokon vonásai álltak, melyeket a korabeli magyar hivatalos ideológia gyakran hangoztatott.” (Az összeköttetés megszakad. Brit–magyar kapcsolatok, 1938–1941. Rubicon 1997/1.)

Az angolok elleni mérkőzéshez fűződik egy rendhagyó jelenet: az Üllői úton Avar István vezető góljánál a játékot többnyire hűvös eleganciával követő államférfiből is előtört a szurkolói lelkesedés, miként a sajtó írja, „maga a kormányzó, amikor a magyar csapat berúgta az első gólját, felugrott és lelkesen lengette ellentengernagyi sapkáját”.

A NÉMET KAPCSOLAT

A nemzetközi sportkapcsolatok fokozódó, a harmincas évek végétől már már nyomasztó átpolitizálódásának jele, hogy a magyar–angol után Horthy Miklós kormányzóként már szinte csak magyar–német futballeseményre látogatott ki: egy főiskolai és három hivatalos válogatott találkozóra. Az egyetlen kivételt a világháborúban katonailag semleges Svédország elleni 1943-as mérkőzés jelentette. Az 1936. március 15-én rendezett Magyarország–Németország (3:2) összecsapás kezdése előtti, méltóságok sorát felvonultató tribünjelenet pontosan szemlélteti, miként állította a magyar politika a németbarátság szolgálatába a labdarúgást.

„Három óra előtt pár perccel Lázár Andor igazságügy-miniszter és családja az első miniszteri vendég az MTK klubházának erkélyén rögtönzött díszpáholyban – írta a másnapi Nemzeti Sport – Röviddel utána érkezik Fabinyi Tiha-

mér pénzügyminiszter, majd Schnurre követségi tanácsos, aki a német követet képviseli. Hamarosan feltűnik Winckler István kereskedelmi miniszter markáns alakja is. Ezután érkezik Gömbös Gyula miniszterelnök, Somogyi Béla kir. közjegyző társaságában, aki az érkező Bornemisza Géza miniszterre mutatva, így szól németül Schnurréhoz:

– Gyülekezik az egész magyar kormány, valamennyien egykori futballisták. Te mit játszottál, Géza?

– Bekk voltam, – feleli Bornemisza.

– Én csatár – mosolyog Gömbös. – Jobb-összekötő.

A két díszpáholy zsúfolt már a kormányzó megérkezése előtt. Usetty Béla, az MLSZ elnöke és Minder Frigyes háznagy fogadja a vendégeket, akikkel két nagy erkély is megtelik. Imrédy Béla, a Nemzeti Bank elnöke, Wlassics Gyula br. államtitkár, v. Tárczay Felicides Román min. tanácsos, Felkai Ferenc és Bódy László tanácsnokok, Ivánkovics Kálmán min. o. tanácsos, Szukováthy Imre dr., a Testnevelési Főiskola igazgatója, Bakach-Bessenyei Lajos követségi tanácsos, a német követség tisztviselői nagy számban vannak a rekordszámban megjelent miniszterek kíséretében, amikor fél négy előtt pár perccel jelzik a kormányzó érkezését.

A kormányzó fiával, ifj. Horthy Miklóssal érkezik s helyet foglal a díszpáholy közepén. Hatalmas éljenzés fogadja, amely fokozódik akkor, amikor a magyar csapat a páholy elé vonul, hogy üdvözölje.”

HORTHY MIKLÓS MECCSEI

A korabeli sajtóból és egyéb forrásokból összeállítható Horthy Miklós meccslistája. Tizenkét hivatalos futballmérkőzés esetében találtuk bizonyítékát annak, hogy az államférfi jelen volt a lelátón.

Az első említés 1921-ből, a magyar vidéki válogatott svédek elleni mérkőzéséről származik, az utolsó a portugáliai emigráció időszakából, 1956 nyaráról.

Időpont	Helyszín	Nézőszám	Mérkőzés
1921. november 12.	Üllői út	4000 néző	Magyar vidéki válogatott–Svédország 2:6
1923. május 20.	Üllői út	30 000 néző	MTK–FTC vegyes–West Ham United 2:3
1923. október 28.	Üllői út	35 000 néző	Magyarország–Svédország 2:1
1926. augusztus 20.	Hungária út	9 000 néző	Magyarország–Lengyelország 4:1
1930. május 11.	Üllői út	40 000 néző	Magyarország–Olaszország 0:5
1934. május 10.	Üllői út	35 000 néző	Magyarország–Anglia 2:1
1935. augusztus 18.	Üllői út	5000 néző	Magyar főiskolai válogatott–Német főiskolai válogatott 2:1
1936. március 15.	Hungária út	33 000 néző	Magyarország–Németország 3:2
1940. október 6.	Üllői út	36 000 néző	Magyarország–Németország 2:2
1942. május 3.	Üllői út	40 000 néző	Magyarország–Németország 3:5
1943. november 7.	Üllői út	39 000 néző	Magyarország–Svédország 2:7
1956. június 9.	Lisszabon, Estádio Nacional	70 000 néző	Portugália–Magyarország 2:2

MIKÉNT VISZONYULT A LABDARÚGÁS VILÁGA HORTHY MIKLÓS SZEMÉLYÉHEZ?

A korabeli sportsajtóból sokszor kritikátlan lelkesedést olvasunk ki, nehéz azonban eldönteni, a mondatok mennyiben tükrözik a valós hangokat és mennyiben a szerkesztői elvárások megnyilvánulásai. Hitelesnek tekinthető Gyetvai László (1918–2013) Ferencváros-futballista története a válogatott 1938. decemberi, Skócia elleni, 3:1-re elveszített idegenbeli mérkőzéséről, amelynek estjén a két csapat közös bankettjén harminckétszer emelték a whiskypoharat – tizenhat-szor VI. György király, tizenhatszor Horthy Miklós egészségére.

A kormányzó népszerűségét a labdarúgásban is növelte az első és a második bécsi döntés, az 1938-ban visszacsatolt felvidéki területek futballbíráinak MLSZ-be tagolódását például dr. Ries István, a játékvezetői testület elnöke – a későbbi szociáldemokrata igazságügy-miniszter – így üdvözölte: „Minden el-es után szebb feltámadás következett és minden időben voltak proféták. A mai idők hivatott vezetője vitéz nagybányai Horthy Miklós.” Az Est cikke szerint „a kormányzó úr őfőméltósága nevének említésekor a nagy számban egybegyűltek szűnni nem akaró ünneplésben részesítették a kormányzót, percekig éljeneztek és tapsolták”.

Erősen propagandisztikus hangvételű, ám a korszak hangulatát tükrözi a *Nemzeti Sport* beszámolója az 1942-es Magyarország–Németország (3:5) válogatott mérkőzésről. „A negyvenezernéző élén a díszpáholyan helyet foglalt Magyarország kormányzója és hitvese. Az a lelkesedés, a hűségnek és a ragaszkodásnak az a nagyszerű megnyilvánulása, amellyel negyvenezernem ugrott fel helyéről és zúgta percekben keresztül a »Horthy! Horthy! Horthy!« kiáltást, nemcsak az ország első emberének, a legmagasabb magyar méltóság betöltőjének, de a sportszerető, a sportot támogató és értékelő, ízig-veéig sportember legfőbb vezetőnek is szólt.”

Nem mindenki osztozott a világháború éveiben a kormányzó iránti lelkesedésben, a politikai vezetés ünneplésében: a zsidótörvények a korszak több jeles magyar sportvezetőjét, edzőjét, játékost sújtották, közülük némelyek – így például a későbbi kétszeres BEK-győztes Guttman Béla vagy a negyvenes évek végi Grande Torino sikerköv-

csaként számon tartott Egri-Erbstein Ernő – Budapesten bujkáltak, a kényserűségből feloszlott MTK nagy formátumú elnöke, Brüll Alfréd a zsidóüldözés áldozataként halt meg 1944-ben.

PUSKÁS TALÁLKOZÁSA „MIKLÓS BÁCSIVAL”

Hihetnénk, hogy az elveszített világháború után a fogságba került, majd emigrációba kényszerült Horthy Miklós kapcsolata megszakadt a magyar labdarúgással. Ehhez képest szinte meghökkentő adat, hogy a Portugáliába szakadt korábbi kormányzó 1956 nyarán Estorilban találkozott a magyar válogatott tagjaival, sőt egy fénykép tanúsága szerint elment a lisszaboni stadionba megnézni a június 9-i Portugália–Magyarország (2:2) mérkőzést. A másnapi különös vizit történetét Skultéty Csaba idézi fel *Mi is volt a Szabad Európa Rádió?* című könyvében.

„A meccset követő napon jön Puskásnak az ötlete: ha már itt vagyunk, tegyük tiszteletünket Horthy Miklósnál. A gondolatot, az abból eredő következményeket tekintve, nem mindenki tartotta helyesnek. Ha nem is mind, de kiutaztak a főváros melletti Estorilba, és Horthyék villája előtt egyszerűen becsengettek. A kormányzó felesége jött eléjük. A meglepett idős hölgy közölte, hogy Horthy pillanatnyilag a tengerparton van, de küld valakit érte. Barátságosan leültette őket.

Jött Horthy, akinek nyilván jólesett a tiszteletüket tanúsító, neki nem ismeretlen magyar futballisták látogatása. Amire a budapesti népi demokráciából jött vendégek nem gondoltak: hogyan

Az estorili emigrációban élő Horthy Miklós Lisszabonban megtekinti a Portugália–Magyarország válogatott mérkőzést (2:2), 1956. június 9.

szólítsák Magyarország negyedszázadig volt, odahaza a nép ellenségeként csepiült államfőjét. Puskás megoldotta a dolgot: »Miklós bácsi«. A kezdeti zavar feloldódott. Az egyre bensősége-szebbé vált társalgás során a nyolcvanötödik évében lévő, a háború vége óta emigrációban élő Horthy Miklós bevallotta, hogy az utóbbi időben gyakran álmodik Budapestről. Majd a csapatkapitányhoz fordulva: »Milyen most gyönyörű fővárosunk?« Mire Puskás: »Ne bánkódjon, Miklós bácsi, ahhoz képest elég jól néz ki...«

Vajon elképzelhető, hogy az ötvenes évek közepén Puskás Ferenc, a Magyar Néphadsereg őrnagya és társai vállalták a politikai kockázatot, hogy meglátogassák Horthy Miklóst, a megvetett és feledésre ítélt rendszer szimbólumát? A merész találkozás hitelét erősítik Pálfai János szavai. A *Népsport* kiküldött tudósítója *Egy hét Portugáliában* című, június 28-i cikkében a sorok közé bújtatva utalást tesz az éppen a Lisszabonhoz közel eső üdülőtelepülésen, Estorilban elszállásolt magyar csapat tagjainak tájékozottságára a helyi „nevezetességeket” illetően: „Sok a szálló és a szép villa Estorilban. Teljesen idegenforgalomra rendezték be Portugáliának ezt a szép kis helységét. Van is benne az év minden szakában igen sok külföldi. Több volt király, kormányzó és trónkövetelő is él Estorilban. Akár a ritka vadak egy számmukra készített parkban.” ♦